

👍 Synes godt om

47 personer synes godt om dette. Opret en profil for at se, ..

Af Johanne Sorgenfri | 2. juni 2020

‘EN FRYD FOR FORENINGEN’ anmeldelse: Mageløs tobak og svømning i ny dansk oversættelse

I en sydtysk småby under Weimarrepublikken bruser blodet i Gustl og Frieda. ‘En roman om rygning, sport, kærlighed og handel’ hedder undertitlen, men faktisk plimrer samtlige af menneskets tangenter i denne gakkede og dødsensalvorlige fortælling fra en spinkel fredstid før nazismens indtog. Man må overgive sig fuldstændig til Marieluise Fleißers drøn af en roman, som nu endelig findes på dansk i Selma Rosenfeldt-Olsens strålende oversættelse.

Vi er heldige, at Marieluise Fleißer er blevet fundet frem til danske læsere. EN FRYD FOR FORENINGEN er hendes eneste roman, og alle burde læse den for dens menneskekundskab. Man kan også lære noget om atletik og tobakshandel og kønnenes positioner i mellemkrigsårenes Ingolstadt. Det hele er rablende præcist beskrevet, med hver eneste følelse uden på tøjet. Man kan risikere at snuble lidt i sætningerne, i hvert fald i starten, før man har vænnet sig til Fleißers særegne sprog, men for guds skyld; åbn dit hjerte for det og lad dig ikke skræmme hvis du lige må læse et afsnit to gange. Når du først har knækket tonen, glider læsningen afsted med sin egen logiske, kaotiske, forførende fremdrift. Selma Rosenfeldt-Olsens oversættelse er skinnende klar og romanens egenart virker fuldstændig naturlig på dansk.

Vi er i Weimarrepublikkens Sydtyskland, gennemstrømmet af Donau, humlemarker, Versailles-fred og sportsånd. Gustl Gillich er den lokale svømmehelt. Han er et modigt og atletisk mandfolk, men går dog ofte fra koncepterne. Især når hans mandighed bliver udfordret af hans mor, eller af hans blussende kærlighed til Frieda, eller af en af de unge opkomlinge i svømmeklubben, der ved det rene og skære begynderheld tror, at de kan udfordre Gustls stjernestatus.

Gustl vil gerne være patriark i eget liv, og også gerne i Friedas, så han åbner en butik med fine tobaksvarer, godt hjulpet af sine forældre. Men det er svært med handel. Der er hele tiden bøvl med konjunkturer og manglende kunder, og også med den obsternasigt selvstændige kærlighed, der ikke kan finde ud af at underlægge sig sin patriark. Gustl er en fantastisk forelsket ung mand. Han vil det virkelig godt. Som læser ønsker man ham i sandhed det bedste. Han er også en idiot, men ikke i højere grad end så mange andre mennesker.

Sætningerne har en sær progression. De følger sindene ned til den mindste omskiftelighed. Det ene øjeblik fortræffelighed er det næste øjeblik fadæse. Ind imellem må sproget nærmest hakke sig frem for at følge med, andre gange kommer der fortryllende billeder på. Alting bliver affærdiget, elsket eller foragtet drønhurtigt.

Men om et sekund har de stædige hoveder sandsynligvis bøjet nakken, eller overbevist sig selv om noget nyt.

En helt pinagtig togtur hjem fra Nürnberg, hvor det unge semi-kærestepar nærmest ikke er fysisk i stand til at sidde ved siden af hinanden, kan kun løses ved at fortsætte kæresteriet med oprejst pande: i sidste sekund vælger Gustl at stå ved sin kvinde da han skal hilse på en bekendt på stationen. En ung sølvhingst af en svømmekonkurrent kan bedst tolereres, hvis Gustl gør sig selv til fyrens mentor mens han fornuftigt nok holder ham lidt nede. For sølvhingstens egen skyld.

Sådan er den evige forhandling. Og sådan må det være, hvis man vil overleve den indre kamp for værdigheden og kærligheden; man må være konstant villig til at omkalibrere det foregående øjeblikks påståelighed. Således afdækker Fleißer menneskesjælens ihærdige famlen-sig-frem. Se bare, hvordan det udvikler sig, når Gustl prøver at gemme Frieda bag disken i sin butik:

Hendes modstand får et dyrisk lys til at blusse op i hans øjne. De små blodårer træder frem. Sikke mørk huden i ansigtet bliver af de opsvulmede blodårer. Han virrer med hovedet og kurrer som en handue. Nu ser han stift på hende og snapper efter hende med munden.

Han er så grotesk, måske kan hun godt lide det, eller også tilgiver hun ham det ud af sund fornuft. Og hvis hun vil undgå at skræmme manden væk, kan hun jo ikke gøre andet end at lade ham græsse på hele hendes ansigt ...

Der er mange spinatbede forude, lige til at jukke i for ivrige ben. Nogle gange undviges der i sidste øjeblik, andre gange ikke, men så rejser man sig igen. Videre må man jo, pinlig som man er. Som der står på bagsideteksten, fuldstændig rammende; det er sexet og stormfuldt, tragisk og kikset.

Eller som da Gustl tager Frieda med til Italiensk Nat på Hagestimm. Der er mange forventninger i luften. Det skal Gustl forholde sig til, fordi han er en god dreng. Eksempelvis må en gæst af en vis kaliber lægge en vis portion mark i baren. Gustl lever op til forventningerne:

Længe leve Gustl, der gløder som en gulerod i den hvide skjorte med kalvekrøs. Han mumler for sig selv og blæser kinderne op, som blev han dårlig af at blive lovprist fra alle sider. Læderbukserne sidder som limet til hans faste lår og dunster af jern. Gustl vasker dem i maj ved at lægge dem i græsset, når regnen siler ned.

Som timerne går, forventes det af ham, at han med rungende stemme bestiller en flaske sekt–hans egen sekt, som han kunne få betydeligt billigere i butikken–og skåler med de bekendte med et champagneglas, så de også ønsker sig et champagneglas og bestiller sekt.

Er det ikke forståeligt, at Gustl drikker lidt tæt, når han selv her i sit livs flor mærker en orm gnave indeni?

Der er negationer og moderationer i læssevis. “Gustl er ikke udpræget forfulgt”, og “ved at forudsige nederlaget har han trods alt ikke gjort sig populær hos udspringeren”. På dén led skal man holde tungen lige i munden. Men den sanselige virkelighed bryder ofte gennem sindets virvar. Pludselig, midt i ængstelsen over penge, ægteskab og det gode ry, kan blikket forsvinde ud i vinteren, hvor en ung knøs har dristet sig ud på den frosne Donau; drengen springer mellem de glidende isflager. Det er gribende smukt og farligt. Eller når svømmerne på lyssky vis transporterer tømmer i floden ved nattetide, mens “det sorte vand øser usynlighedsblæk ud over dem”.

Der er også andre liv på spil end Gustls og Friedas. Eksempelvis Friedas søster Linchen, der går på klosteskole. Her udvikler man mystiske vaner. Pigerne på

klosterskolen piler rundt på selvbestaltede missioner for at tale med skyerne, vende det hvide ud af øjnene eller forfølge deres forelskelser i hinanden. Det er sælsomt og sanseligt.

Og så er der den helt klamme stodder Scharrer Raimund, der opdeler verden i eget nederlag eller andres underkastelse. Hans ondskab er bizar og realistisk. På det moralske plan er teksten fuldstændig nådesløs, Scharrer Raimund får sin bekomst efter gruppedynamikkens forudsigelig regler. Det er sådan set ikke fortælleren, der moraliserer. Fortælleren slår bare ned på et logisk forløb med et skuldertrækkende klarsyn: hvis du er en tilpas ucharmerende afpresser eller voldtægtsmand, så vil Forbrydelse A føre til Straf B, og det kan du ikke få medlidenhed for.

Alle disse øjeblikke samler sig i EN FRYD FOR FORENINGEN til en sammenhængende fortælling om kærlighed, magt og afmagt. Især beskrivelserne af Gustls og Friedas kæresteforhold og dynamikken blandt atleterne i klubben–den titelbærende forening–er rørende uden lige. Her viser Fleißer sit medfølelse og røntgenagtige blik for oppustede mænd. Eller, nej: sit blik for det grusomme i at tabe værdigheden. Det handler om ære. Det ene sekund er man rygende rivaler indadtil, det næste står man skulder ved skulder udadtil. Et æreskodeks er en meget besværlig størrelse, især når det er indpodet i hele ens væren. Det gælder også i ægteskabet. Det er dundrende svært at skabe en økonomisk holdbar situation og rive sig løs fra de satans forældre, når ens valg af brud ikke udfylder den rolle, som man kunne forvente af en flittig kvinde. Ønsker Frieda da ikke at Gustl får succes og bliver en rigtig patriark?! Gustl har ikke så stor forståelse for kønskamp, men Friedas genstridighed er i hvert fald problematisk når man(d) bare forsøger at drive en tobakshandel med sin elskede.

Midtvejs i fortællingen bliver byens historie og vilkår pludselig tegnet op og personerne skrevet ind i deres tid; de er frie folk, omend i lillebyens tøjler, men de er også marionetter i storpolitik og handelskonjunkturer i en vakkelvorn tysk mellemkrigstid. Den grundige blotlægning af individernes psykologi går fra at være

hektisk morsom til at få et sus af skæbnebeseglethed. Kan man undslippe dét man er formet af? Måske. Måske ikke. Kan man undslippe sin generations økonomiske og politiske vilkår? Endnu sværere. Gustl venter på kunderne i sin nye butik, nervøs og kampklar ind i til benet.

Er det nødvendigt, at han allerede klokken syv om morgenen holder den menneskestomme butik klar til de smøgende kunder?

Alt er nødvendigt. Menneskene er slaver på jorden.

Henimod slutningen bliver det alvorligt. I kappestrid og kærlighed begås mange brøder, og den slagne mands drømme om oprejsning glider umærkeligt ind i magtfantasier. Grænsen mellem selvrespekt og undertrykkelse af andre er hårfin, Fleißer viser præcis hvor hårfin. Den overskrides ofte, både af søde Gustl og kriminelle Scharrer. Ude i en ikke så fjern fremtid venter Nationalsocialismen. Parat til at fordreje hovederne på lige præcis disse stolte, afmægtige og handlekraftige sind. Bogen gør stort set ikke opmærksom på det, men læseren ved det godt. Det forærer et svimlende mørke til den storslåede komik.

Husk i øvrigt at læse Selma Rosenfeldt-Olsens efterord om Marieluise Fleißers personlige historie og arbejdet med oversættelsen. Det har været et hyr at indfange denne tyske skabning på dansk, men jeg er taknemmelig for at det er sket. Selma Rosenfeldt-Olsens præstation fortjener mange læsere.

TIDSPUNKT: 2020

FORFATTER: Marieluise Fleißer

TITEL: En fryd for foreningen

ORIGINALTITEL: Eine Zierde für den Verein

OVERSAT AF: Selma Rosenfeldt-Olsen

SIDER: 224

FORLAG: Harpyie

ISBN: 978-87-971968-1-6

NYESTE ANMELDELSER I KATEGORIERNE LITTERATUR,

- Det åbne – Lille associativ introduktion til Mirjam Tuominen · 23-06-2020
- En farkrops forfald – Édouard Louis HVEM SLOG MIN FAR IHJEL · 14-08-2019
- Universet beskriver sig selv – Inger Christensen ESSAYS · 04-07-2019
- Et sprog der rummer en katedral – Bo Bergholt Grymer BIRKEN OG KIRKEN, SAMTALER MED SIMON GROTRIAN · 09-04-2019
- Dylanfænomenets forgreninger – Anne-Marie Mai DIGTEREN DYLAN · 13-02-2019

LÆS OGSÅ

Nyhedsbrev:

Tilmeld!

[Om LitteraturNu](#) [Redaktion & Skribenter](#) [Kontakt](#)

Copyright 2015 · LitteraturNu · All Rights Reserved